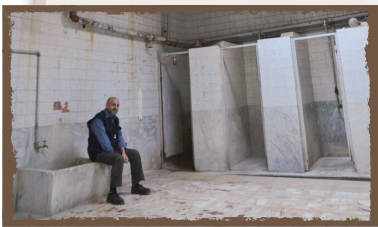

حنابندان در حمام تاریخی

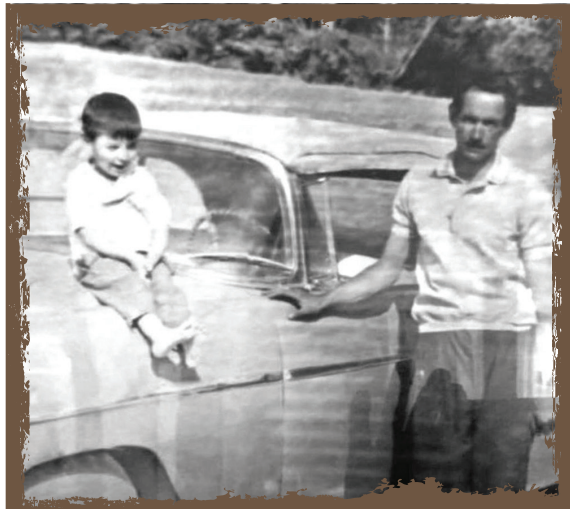
■ موضوع: حمام‌های تاریخی
 ■ ویژگی: گرما به قدیمی پونک به اواخر دوره قاجار تعلق داشت.

گرما به قدیمی پونک در دهه ۴۰ که سندن بخش زیادی از اراضی شمال غرب تهران قدیم به نام عبدالحسین فرمانفرما بود، ساخته شد. قدیمی‌های پونک، قدیمی‌ترین گرما به محله را به نام خزینه می‌شناسند و خاطرات ریز و درشتی درباره آن نقل می‌کنند.

گرما به پونک برخلاف همه گرما به‌های قدیمی تهران سردر نداشت و اصلاً به همین دلیل اهالی نام خزینه را روی آن گذاشته بودند. خزینه قدیمی پونک ۳ گنبد خشتی داشت که آن را از محدود بناهای این محدوده در آن سال‌ها متمایز می‌کرد. احترام فدایی، دختر آخرین کدخدای پونک می‌گوید: «خزینه در کوچه روبه‌روی باغ خرابه ده بود. خرابه ده همانجایی بود که روستای قدیمی پونک در آن ساخته شد و بعدها به دلیل بارندگی‌های مکرر از بین رفت. خزینه در گودی قرار داشت و مردم از چند پله با شیب تند پایین می‌رفتند تا به رختکن و حمام برسند. خزینه ۲ در ورودی برای خانم‌ها و آقایان داشت و ساعت‌هایی از روز را به خانم‌ها و ساعت‌هایی را به آقایان اختصاص داده بودند. یکی از مراسمی که در خزینه برپا می‌شد، حنابندان بود. خانوادها در روز حنابندان با شیرینی به خزینه می‌رفتند تا این مکان را برای برپایی مراسم آماده کنند. بعد هم مراسم باشکوه خاصی برپا می‌شد که مقدمه مراسم عروسی بود.» اهالی قدیمی پونک روایت می‌کنند که عمر خزینه پونک به قبل از سکونت عبدالحسین فرمانفرما در این منطقه مربوط می‌شود و احتمالاً اواخر دوره قاجار ساخته شده است. درباره سرنوشت خزینه پونک هم روایت‌های مختلفی نقل می‌شود، اما قریب به اتفاق اهالی پونک معتقدند خزینه زیر پارکینگ عمومی امامزاده عینعلی و زینعلی (ع) مدفون شده است. خزینه که یکی از نخستین مکان‌های عمومی روستای پونک بود با گذشت زمان فرسوده شد و از سال ۱۳۵۵ قابل استفاده نبود. احترام فدایی درباره ساخت دومین گرما به پونک می‌گوید: «وقتی عمر خزینه به پایان رسید، اهالی پونک برای استحمام به روستاهای اطراف مثل باغ فیض و طرشت می‌رفتند تا اینکه حمام دیگری در سال ۱۳۶۵ در کوچه پونه چهارم فعلی ساخته شد. زمین حمام دوم برای پدرم بود و قصد داشت یک بنای شخصی در آن بسازد، اما با درخواست یکی از روحانیون محلی زمین را وقف ساخت حمام عمومی کرد.» درهای حمام دوم که با نظر اهالی نام تعاون را روی آن گذاشتند تا ۵ سال قبل باز بود و آب آن از قنات پایین پونک تامین می‌شد، اما با گذشت زمان به انبار تبدیل شد.

همراهی اهالی برای ساخت نخستین حمام پونک

ماجرای شورولت کدخدا و لندروور محبوب بچه‌های مدرسه

■ موضوع: پیشینه حمل‌ونقل در محله پونک
 ■ ویژگی: نخستین خودروهای شخصی؛ کمک‌رسان ساکنان روستا

باغ فیض، صادقیه، سه‌راه طرشت و بعد هم خیابان آزادی می‌بردند. «اما وقتی در میان اهالی قدیمی محله پونک از نخستین ماشین‌های این محله صحبت می‌شود، آنها از لندروور آقای کمالی و خاطر نشان یاد می‌کنند؛ ماشینی که در آن دوران به سرویس مدرسه بچه‌های محله پونک تبدیل شده بود. خدایار کمالی، از ساکنان قدیمی محله پونک، درباره این ماشین خاطره‌ساز می‌گوید: «وقتی مادر پونک ساکن شدیم، اطراف خانه‌مان خالی از سکنه بود و تا چشم کار می‌کرد بیابان دیده می‌شد. بعد از ۲۰-۱۵ سال همسایه‌دار شدیم. پسرهای همسایه نخستین هم‌بازی‌های من و برادرم شدند. آن زمان پدرم با لندروور به قنات پونک می‌رفت و برای آب شرب مصرفی و آبیاری درختان، آب می‌آورد. بعدها مادرم هم ما را سوار لندروور می‌کرد و به مدرسه می‌برد. مدرسه‌مان دور بود و نمی‌شد به سادگی این مسیر را طی کرد. کم‌کم بچه‌های روستا هم همراه ما شدند و مادرم، بچه‌های روستای پونک را که به مدرسه ما می‌آمدند، سوار می‌کرد. در حقیقت، لندروور بابا و مامان معروف بود. هنوز هم اگر سراغ قدیمی‌های محله پونک بروید، همه پدر را با آن ماشین به یاد دارند چون محال بود پدر مسیر صادقیه تا پونک را بالا بیاید و ساکنان پونک را سوار نکنند.»

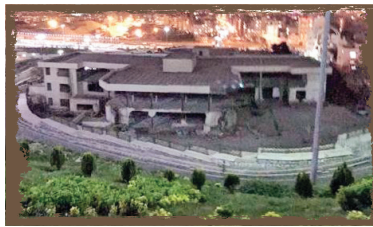
اهالی محله پونک تا قبل از اینکه پای اربانه‌ها به کوچه پسکوچه‌های روستا باز شود، با چهارپایان رفت‌وآمد و برای جابه‌جا کردن محصولات یا نفرات از اسب و قاطر استفاده می‌کردند، اما همین که محمد فدایی، کدخدای پونک، جیب خرید، جوانان روستا سوار بر آن راهی شهر شدند و همین آمد و رفت‌ها روستا را متحول کرد و حتی گویش و زبان اهالی را هم تغییر داد. احترام فدایی، دختر کدخدا می‌گوید: «پدرم ماشینی را از لندروور خبیلی دوست داشت. اول جیب خرید، بعد یک فولکس به روستا آورد و بعد هم شورولت معروفش را که عاشقش بود. آن روزها هم گرفتن تصدیق رانندگی سخت بود و هم خرید ماشینی هزینه زیادی داشت. آن موقع‌ها در مسیر روستای حصارک و طرشت اتوبوسی تردد می‌کرد که به اتوبوس توکل معروف بود. این اتوبوس اهالی را به شهر می‌برد، اما مسئله این بود که دیر به دیر می‌آمد؛ برای همین پدرم مردم را هر جا که می‌دید سوار می‌کرد. بعدها آمینی بوس خرید و این مینی‌بوس‌ها مسافرهای روستاهای پونک را به

تمرین کشتی قهرمانی در نخستین مدارس پونک

■ موضوع: مدرسه کیهان نوو فرمانفرمایان
 ■ ویژگی: داشتن دوربین مدار بسته و معلمان اختصاصی

راهاندازی نخستین مدرسه پونک با کار خیر معصومه خانم، یکی از همسران عبدالحسین فرمانفرما مرتبط است. آنگونه که احترام فدایی روایت کرده، مادر بزرگش، بتول باجی، معلم قرآن بوده و به دختران خود و همسایه‌ها آموزش قرآن می‌داده است. او با کدخدای پونک پیگیری ساخت مدرسه شد تا نخستین دبستان پونک در زمین‌های اهدایی معصومه خانم، همسر فرمانفرما در روستای پونک راه‌اندازی شود. مصطفی میرزایی، برادر ناتنی کدخدای پونک که بیش از ۷۰ سال دارد، می‌گوید: «مدرسه ۶ کلاسه بود و فضایی حدود ۳۰۰ مترمربع داشت. من سال ۱۳۳۶ پایه ششم را در همین مدرسه به پایان رساندم. بسیاری از دختران و پسران روستای پونک، فرزند، اکبر آباد و باغ فیض در این مدرسه باسواد شدند. ما برای هر درس یک معلم داشتیم و ترکه انار باغ‌های پونک هم وسیله تنبیه دانش‌آموزان بود. تا چند سال قبل از انقلاب این مدرسه در بلوار پونک دایر بود و بعد از آن مدرسه بزرگ‌تری حدود ۱۵۰۰ مترمربع در انتهای بلوار پونک فعلی و با همان نام فرمانفرمایان ساخته شد. اکنون نام مدرسه به شهید فلاح‌زاده تغییر یافته و مدرسه قبلی به محل مسکونی تبدیل شده است.»

بچه هم‌سن و سالش را به مدرسه‌ای در آریاشهر آن زمان و محله صادقیه امروز، می‌برد. «کیهان نو، از نظر امکانات آموزشی مدرسه‌ای متفاوت بود. خشایار کمالی، فرزند اکبر کمالی می‌گوید: «کیهان نو، مدرسه مدرنی بود که امکانات بسیاری داشت. مدرسه روبه‌روی باغ فیض بود. دانش‌آموزان می‌توانستند در این مدرسه از مقطع ابتدایی تا دبیرستان را بگذرانند. اغلب بچه‌های رجال در آن مدرسه تحصیل می‌کردند. تمام کلاس‌های این مدرسه به دوربین مدار بسته مجهز بود. آزمایشگاه، استخر و ۲ سالن کشتی قهرمانی هم داشت. مدرسه کیهان نو بعدها به مدرسه شهید دستغیب تغییر نام داد.»

قدیمی‌ترین تصویر از مدرسه فرمانفرمایان پونک